“Каралды”
Методик берләшмә җитәкчесе:
_________Гайнетдинова Р.М.
Беркетмә № 1
__________ 2015 ел.

“Килешенде”
“Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе” нең уку-укыту эшләре буенча директор урынбасары:
_______Муталлапова Р.Х.
___29.08___ 2015 ел.

“Раслыйм”
“ Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе” директоры:
_________ Фәрзетдинов Р.Х.
Приказ № 92 о/д.
__29.08.__2015 ел

Татарстан Республикасы

Балык Бистәсе муниципаль районының

гомуми белем муниципаль бюджет учреждениесе

“ Шомбыт урта гомуми белем мәктәбе“нең беренче квалификацион

категорияле татар теле һәм әдәбияты укытучысы

Гайнетдинова Равия Мирзахан кызының

5 нче сыйныф өчен (татар төркеме) татар әдәбиятыннан

эш программасы.

Педагогик киңәшмә утырышында каралды

Беркетмә № 1 ___29.08.___ 2015 ел

Рус телендә төп гомуми белем бирү мәктәпләре (V сыйныф) өчен татар әдәбиятыннан эш программасы

(Татар әдәбияты: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 5 нче с-ф. Ике кисәктә. / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина. - Казан: «Мәгариф - Вакыт» нәшр., 2014. - 143 б. дәреслеге буенча)

Аңлатма язуы

5 нче сыйныфлар өчен татар әдәбиятыннан эш программасы Россия Федерациясендәге һәм Татарстан Республикасындагы мәгарифкә кагылышлы хокукый-норматив актларга һәм федераль дәүләт стандартларына нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясенең "Мәгариф турында"гы Законы (Федеральный закон от 29.12.2012 273-ФЗ "Об образовании в Российской Федерации").

2. Татарстан Республикасының "Мәгариф турында"гы Законы(Закон Республики Татарстан "Об образовании»№ 68-ЗРТ от 22 июля 2013 года, статья 8)

3. Россия Федерациясенең "Россия Федерациясе халыктелләре турында"гы 126-ФЗ нчы номерлы Законы (24.07.1998).

4. РФ Мәгариф һәм фән министрлыгы приказы, 30 нчы август, 2013 нче ел №115 ("Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам - начального общего, основного общего и среднего общего образования").

5. "Татарстан Республикасының халык телләре турында" Законы (Закон Республики Татарстан от 08.07.1992 № 1560-XII(ред. от 03.03.2012г.) "О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан").

6. "Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында" Татарстан Республикасы Законы, 2004нче ел, 1нче июль.

7. "2014-2020 нче елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасы", 2013 нче ел, 25 нче октябрь, 794 нче карар.

8. Төп гомуми белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандарты (Россия Мәгариф һәм Фән министрлыгында 2010 нчы елның 17 нче декабрь боерыгы 1897 нче номер белән расланган, РФ Юстиция Министрлыгында 19644 нче регистрацион номеры белән 2011нче елның 1 нче февралендә теркәлгән).

9. Татарстан Республикасында 2012-2020 нче елларда фән һәм мәгариф үсеше турында "Дәүләт программасы".

10. 2010-2015 нче елларда Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү стратегиясе "Киләчәк" программасы.

5 нче сыйныф өчен "Татар әдәбияты" курсының эш программасы Федераль дәүләт белем бирү стандартларының таләпләренә туры китереп, "Рус телендә гомуми төп һәм урта белем бирү оешмаларының татар сыйныфлары өчен татар әдәбиятыннан программа" (Төзүче-авторлар: Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина), 5 нче сыйныф өчен Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллиналар эшләгән (Казан, Мәгариф - Вакыт, 2014), Татарстанның Мәгариф һәм Фән министрлыгы тарафыннан тәкъдим ителгән дәреслеккә нигезләнеп төзелде.

Дәреслек: Татар әдәбияты: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 5 нче с-ф. Ике кисәктә. / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина. - Казан: «Мәгариф - Вакыт» нәшр., 2014. - 143 б.: рәс. б-н.

Рус мәктәпләрендә укучы татар балаларына әдәбият укытуның төп максаты һәм бурычлары

1. Укучының татар әдәби телен үзләштерүенә, текстны аңлап, сәнгатьле итеп, йөгерек укуына, дөрес яза белүенә, әдәби тел нормаларын саклап, төрле темаларга иркен сөйләшүенә ирешү, матур әдәбият әсәрләрен мөстәкыйль уку күнекмәләре формалаштыру, телдән һәм язма сөйләмнәрен үстерү.

2. Балаларны татар әдәбияты, халык авыз иҗаты, татар халкының җыр-музыкасы, сынлы сәнгате белән таныштыру, күренекле язучылар һәм аларның әсәрләрен үзләштерүләренә ирешү, матур әдәбият әсәрләрен (яки әдәби әсәрләрдән өзекне) укып үзләштерү, алар турында үз фикерләрен әйтергә өйрәтү.

3. Әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлату һәм кулланырга өйрәтү.

4. Укучыларга татар халкының килеп чыгышы, тарихи язмышы, милләттәшләребез тормышы турында мәгълүмат бирү.

5. Халык тарихын һәм мирасын өйрәнү аша укучыларда Ватанга, халыкка, туган телгә мәхәббәт, олыларга, кечеләргә һәм гомумән кешегә ихтирам, мәрхәмәтлелек, шәфкатьлелек тәрбияләү. Эстетик тәрбия бирү, табигатькә сакчыл, мәрхәмәтле караш уяту.

6. Татар, рус һәм башка халыклар әдәбиятларын чагыштырып карау күнекмәләре булдыру.

7. Әдәби әсәрләрне өйрәнү барышында укучыларны сәнгатьле уку алымнарына өйрәтү дә әһәмиятле. Бу җәһәттән эш түбәндәге юнәлешләрдә алып барыла:

- татар теленең үзенчәлекле авазларын әйтү күнекмәләре булдыру;
- сүз басымын дөрес куя белү;
- логик басымны дөрес куя белү;
- җөмләне фразаларга бүлү һәм дөрес пауза белән уку;
- тавышны дөрес төшерә һәм күтәрә белү, ягъни интонацияне дөрес куллану күнекмәләре булдыру һ.б.

Программада ятлау өчен әсәрләр тәкъдим ителә, укучыларның уку сыйфатын билгеләү максатында, әдәби әсәрләр белән эшләүгә, әдәбият теориясеннән белем-күнекмәләр булдыруга таләпләр бирелә. Матур әдәбиятны төрле яклап өйрәнү һәм үзләштерү укучыларның сөйләм һәм язу күнекмәләрен камилләштерергә ярдәм итә. Шуңа күрә урта белемгә ия булган яшьләр ана телендә ачык фикерле, иркен сөйләшә, дөрес яза белергә тиеш.

Уку фәненең уку планында тоткан урыны

Мәктәптә әдәбият предметы - кирәкле, әһәмиятле предметларның берсе. Ул укучыларны тормышны үзенчәлекле итеп танып белергә өйрәтә, хисси-эмоциональ дөньясын баета, эстетик зәвык тәрбияли, сөйләмен үстерә, гомумән, шәхес итеп тәрбияләүдә зур роль уйный.

Татар әдәбияты төп мәктәптә 5-9 сыйныфларда өйрәнелә. Укыту планында каралганча, татар әдәбияты дәресләре өчен 5 нче сыйныфта 2 сәгать исәбеннән елга 70(35) сәгать күздә тотыла.

Укытуның көтелгән нәтиҗәләре

- сүз сәнгатенең образлы табигатен тою;
- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеген аңлау;

- классик әдипләрнең (К.Насыйри, Г.Тукай, Г.Ибраһимов, М.Җәлил) биографик белешмәләре белән танышу;
- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләрне истә калдыру;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәрләргә бәйле рәвештә телдән һәм язмача фикер белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерне дәлилле белү;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Шәхескә кагылышлы нәтиҗәләр

- шәхеснең әхлакый-рухи сыйфатларын камилләштерү, күпмилләтле илебезгә карата ярату хисләре, татар әдәбиятына һәм башка халыклар әдәбиятына, мәдәниятына ихтирамлы мөнәсәбәт булдыру;
- активлыкка, мөстәкыйль фикер йөртүгә, акыл һәм рухи эшчәнлеккә өйрәнү, шәхес буларак формалашуны дәвам итү;
- үзең белән идарә итүгә юнәлдерелгән белем һәм күнекмәләрне тормышның төрле шартларында куллана белергә өйрәнү, тормышта үз урыныңны күзаллый башлау;
- милли горурлык, гражданлык хисләре формалаштыру.

Метапредмет нәтиҗәләр

"Әдәбият" курсын өйрәнүнең метапредмет нәтиҗәләре булып, универсаль уку-укыту гамәлләре формалаштыру санала (УУГ.) **Танып белү УУГ(ТБУУГ):**

- укучының үз эшчәнлеген мөстәкыйль рәвештә оештыра белүе, бәяләү;
- мөстәкыйль рәвештә төрле текстларны укый белү, өстәмә материалларны таба һәм тиешле урында куллана белү;
- кирәкле мәгълүматны таба, анализлый һәм үз эшчәнлегендә куллана белү;
- татар әдәбиятын рус әдәбияты, башка халыклар әдәбиятлары белән бәйләп укып, әдәбиятлар арасындагы уртак проблемаларны, уртак кыйммәтләрне күрсәтү аша, дөнья культурасы белән танышу;
- бәхәсләшү, үз фикерен дәлилләү, анализ ясау, йомгаклау.

Коммуникатив УУГ (КУУГ):

- төрле фикерләрне исәпкә алып эш итү;
- күмәк эш вакытында бер фикергә килә белү;
- коммуникатив күнекмәләрнең кеше тормышындагы ролен билгеләү;

- үз фикереңне телдән һәм язма формада җиткерә белү;
- текст буенча сораулар куя белү
- бәхәсләшү, үз фикерләрен дәлилләү.

Регулятив УУГ (РУУГ):

- мөстәкыйль рәвештә дәреснең проблемасын һәм максатларын формалаштыру;
- проблеманы аңлый белү, гипотеза чыгару, материалны төзү, үз фикереңне раслау өчен дәлилләр сайлый белү, нәтиҗәләрне формалаштыру;
- уку проблемасын чишү өчен план төзү;
- укытучы белән бергәләп, үз эшен, иптәшләренең җавапларын бәяләү.

Предмет нәтиҗәләре

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- әдәби әсәрләрне анализлау, аларның билгеле бер жанрга каравын, теманы аңлау һәм формалаштыру, идеясен тотып ала белү;
- геройларга характеристика бирү, төрле әсәрдәге бер яки берничә герой белән чагыштыра белү;
- татар әдәбияты һәм мәдәниятенең әхлакый һәм рухи кыйммәтләрен үзара якынайту, башка халыкларныкы белән чагыштыру;
- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне ишетеп кабул итү, аңлаешлы уку, эчтәлекне дөрес аңлау;
- әдәбиятның образлы дөньясын сүз сәнгате күренеше буларак аңлау, әдәби әсәрләрнең эстетик ягын кабул итү, әсәрләрдән рухи тәм табу.

Курсның эчтәлеге

Кереш

Ибраһим Газинең китап турындагы **"Үзе бер могҗиза" әсәрен** укып фикер алышу. Дәреслекнең төзелеше, структурасы - тышлык, титул бите, форзац, шартлы билгеләр, эчтәлек, дәреслекне төзүчеләр: автор, рәссам, редактор, корректор, нәшир һ.б. белән танышу. Китап турындагы мәкаль, табышмаклар, кызыклы мәгълүматлар.

Халык авыз иҗаты

Фольклор - күмәк халык авыз иҗаты. Фольклорның кече жанрлары. Балалар фольклор (табышмак, такмак, сынамыш, мәсәл һ.б.) турында кабатлау. Бишек җырлары (халык авыз иҗаты белән беррәттән, авторлар иҗат иткән бишек җырларын да өйрәнү).

Әдәбият теориясе. Халык авыз иҗаты.

Татар халык әкиятләре

Халык авыз иҗаты буларак әкиятләр. Тылсымлы, хайваннар турындагы, тормыш- көнкүреш әкиятләре. Әкият геройлары үрнәгендә шәфкатьлелек, миһербанлылык тәрбияләү.

"Ак байтал" - тылсымлы әкият. Ат турында мәкальләр. Атка мәдхия.

Тылсымлы әкиятләрнең поэтикасы. Тылсымлы әкиятләрдә фантастик элементлар.

"Үги кыз" - тормыш-көнкүреш әкияте. Кешеләр арасындагы мөнәсәбәт. Яхшылыгыңның да, начарлыгыңның да үзеңә кире кайтуы.

"Хәйләкәр төлке" - хайваннар турындагы әкият.

"Солдат балтасы", "Өч каләм", "Камыр батыр", "Кәтән Иваныч" әкиятләренең кайсы төргә керүен һәм нинди билгеләре буенча төркемләнүен ачыклау.

Әдәбият теориясе. Әкият. Әкият төрләре. Әкиятнең төзелеше. Даими эпитетлар. Гипербола. Чагыштырулар. Кабатлаулар. Инверсия. Әкияттә башлам, бетем, кульминация, чишелеш, төенләнеш, үстерелеш элементлары. Халык әкиятләренең вариативлыгы. Әкият геройлары, ярдәмче геройлар.

Халык иҗаты белән рухланып

Халык иҗаты әсәрләренә таянып, язучылар иҗат иткән мәсәлләр, Г.Тукай һәм Ә.Исхак,Г.Тукай һәм И.Крылов, Г.Тукай һәм Г.Шамуков язган исемдәш мәсәлләр. Уртак һәм аермалы яклары. Мәсәлләрне сәнгатьле уку.

Әдәбият теориясе. Мәсәл жанры, читләтеп әйтү, сюжеты. Мәсәлләрдә хикәяләү, мораль. Киная. Аллегория. Мәсәл төзелеше. Бу жанрда иҗат итүчеләр.

Хәзинә. Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре

Кол Гали турында белешмә. Безнең көннәргә кадәр килеп җиткән данлыклы "Кыйссаи Йосыф" әсәре турында. Поэмадан өзекләр уку. Әсәрнең сюжеты.

Шәүкәт Галиевнең Кол Галигә багышланган шигыре.

Казан ханлыгы әдәбияты үрнәкләре

Мөхәммәдьяр турында белешмә. **"Нуры содур"** поэмасыннан өзек уку. Хикәятнең мәгънәсе: игелекле эш-гамәлләр һич тә юкка чыкмый, ә бәлки артыгы белән кире үзеңә кайта.

XIX йөз әдәбияты

Каюм Насыйри, тормыш юлы һәм иҗаты белән таныштыру. "**Патша белән карт", "Бай белән хезмәтче", "Аңгыралык бәласе"** әсәрләренең халык авыз иҗатына нигезләнеп язылуы.

Әдәбият теориясе. Кысалы кыйсса, тартмалы композиция турында төшенчә бирү. Аларның аермасын аңлату.

"Әбүгалисина". Белем алуның әһәмияте. Күңеле яхшылыкта булып, халыкка ярдәм итәргә теләгән Әбүгалисина һәм игезәге Әбелхарисның белем алырга омтылышлары. Тормыш юлларының аерылу сәбәпләре.

Каюм Насыйри музее.

XX йөз башы татар әдәбияты

Габдулла Тукай. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. Башлангыч сыйныфларда шагырь турында өйрәнгәннәрне тирәнәйтү. **"Су анасы", "Эш беткәч уйнарга ярый"** әсәрләре. Тукайның бала психологиясен сурәтләве, балаларга белем һәм тәрбия бирүгә мөнәсәбәте. **Бари Рәхмәтнең "Эш беткәч" шигыре** белән уртак һәм аермалы якларын күзәтү. Язучыларның бөек шагыйрь турында фикерләре.

Әдәбият теориясе. Поэма турында төшенчә. әкият-поэма. Аның әкият һәм поэма белән уртак һәм аермалы яклары.

Кырлайдагы Тукай музее.

XX йөз татар әдәбияты

Галимҗан Ибраһимов. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. **"Яз башы", "Фагыйлә" хикәяләре**. Туган як табигатенең матурлыгы, аның белән хозурлану темаларының күтәрелүе һәм сәнгатьчә хәл ителеше.

Әдәбият теориясе. Хикәя , әдәби образ турында төшенчә.

Муса Җәлил. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. **"Алтынчәч" либретто**сыннан арияләр тексты.

Әдәбият теориясе: ария, либретто, строфа турында төшенчә, лирик герой.

Сугыш чоры әдәбияты

Муса Җәлил. Шагыйрьнең сугыш чорында язылган **"Кызыл ромашка", "Җырларым", "Бүреләр" шигырьләре**. Сугыш китергән фаҗига. Җиңүгә ышаныч.Үлемсезлек .

Әдәбият теориясе. Баллада жанры.

БСҮ Харис Якуповның "Хөкем алдыннан" картинасы.

Муса Җәлил музейлары

Рафаэль Мостафинның шагыйрьнең балачак елларын чагылдырган **"Балыкчы Муса" хикәясе.**

Фатих Кәрим. **"Кыр казы", "Ватаным өчен", "Сөйләр сүзләр бик күп алар..." шигырьләре.** Ватан азатлыгы өчен көрәшкән солдат батырлыгы. Сагыну хисләренең бирелеше.

“Гармунчы Аю белән җырчы Маймыл” әкият-поэмасы.Әкияттә хайваннар образының бирелеше. Юмор хисе.

Фатих Кәрим турында- язучылар.

Г.Кутуй. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә**. “Сагыну” нәсере.** Туган илен азат итүдә катнашкан солдат образы. Аның туган ягын, Ватанын өзелеп сагынуы, җиңүенә ныклы ышанычы.

Әдәбият теориясе. Нәсер турында төшенчә.

А.Алиш. Язучының тормыш юлы турында кыскача белешмә**.”Килделәр” хикәясе**.Сугыш вакытында базга яшеренгән кешеләрнең фашистларга нәфрәте.Бала психологиясенең бирелеше.

С.Хәким. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. **“Колын” шигыре.** Сугышның хайваннарга да китергән фаҗигасе.

С.Хәким турында язучылар фикере.

С.Хәким музее.

А.Пластовның "Фашист самолеты очып үтте" картинасы. Ләбиб Леронның "Фашист очып үтте" шигыре. Әдәбият һәм сәнгать берлеге.

Сугыштан соңгы чор әдәбияты

Ренат Харис. "Ветеран дәфтәрләре" шигыре. Сугыш чоры язмалары, истәлекләре. Аларның бүгенге көндә әһәмияте.

Фатих Хөсни. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә**."Чыбыркы" хикәясе.** Һөнәр сайлау проблемасы.Авыл кешеләре хезмәте. Ата белән бала, күршеләр, малайлар арасындагы мөнәсәбәт. Бала характерының формалашуы.

Роберт Әхмәтҗанов. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә**. "Солдатлар" шигыре**. Сугыш яраларының онытылмавы. Мәңгелек утның батырларга дан җырлавы. Тирән хисле шигырьләрнең җырга әверелүе.

Нәби Дәүли. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә**. "Бәхет кайда була?" шигыре**. Хезмәт яраткан кешенең бәхетне табуы. Кайсы чорда яшәсәң дә,хезмәтнең, тырышлыкның роле. **“Кар нинди җылы” хикәясе.** Өлкәннәр һәм балалар арасындагы мөнәсәбәт. Кечкенә балаларның зурлар арасындагы мөнәсәбәткә битараф булмавы. Бәхетле булу өчен әни генә түгел, әти дә кирәклеге. Бала психологиясенең бирелеше.

Фәнис Яруллин. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. **"Зәңгәр күлдә Ай коена" әкияте.** Яхшылыкка каршы яхшылык белән җавап бирү. Эчке матурлыкның ямьсезлекне җиңүе.**”Бөтенесе кирәк” шигыре.** Без – табигать баласы. Табигатьнең серле матурлыгы. Кешенең – табигать өчен җаваплылыгы.

Резеда Вәлиева. "Бәхет" шигыре. Бәхет төшенчәсе. Аның киңкырлылыгы. Туган илеңдә уку, эшләү, чыныгу - чын бәхет булуы.

Туган ил, туган як

Нәкый Исәнбәт. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә **."Туган ил" шигыре.**

Туган як турында картиналар.

Нәҗип Мәдьяров. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. **"Сиңа кайттым, гүзәл туган җирем" шигыре.**

Сибгат Хәким. "Бер горурлык хисе", "Башка берни дә кирәкми" шигырьләре. Туган җиргә мәхәббәт тәрбияләү.

Фоат Садриев. "Тургай ни дип җырлый?" хикәясе. Сабан тургаеның моң-зарлары, шатлык-куанычлары. Балага биргән киңәшләре. Туган ягына мәхәббәт белән сугарылган җырлары.

Эльмира Шәрифуллина. "Татарстан шуннан башлана" шигыре. Яшәгән төбәгең, республикаң белән горурлану, Ватанга карата патриотик хисләр тәрбияләү.

Гөлшат Зәйнәшева. "Үз илемдә" шигыре. Ватанпәрвәрлек хисләре тәрбияләү.

Резеда Вәлиева. Шагыйрәнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. **"Табигать баласына" шигыре.** Р.Вәлиева турында – каләмдәшләре.

М.Әгъләмов. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. **"Матурлык минем белән" шигыре**. М.Әгъләмов турында – каләмдәшләре. Матурлык турында сөйләшү.

Гамил Афзал. "Туган җиреңнән китмә" шигыре. Патриотик хисләр тәрбияләү.

Разил Вәлиев. "Туган телдә дәшсәм генә" шигыре. Милли патриотизм хисләре тәрбияләү.

Кадыйр Сибгатуллин. "Шишкин наратлары" шигыре.

Иван Шишкинның "Нарат урманы" картинасы.

Тәрҗемә әсәрләр

А.Платонов. "Ягъфәр бабай" хикәясе (Ф.Хәсәнова тәрҗемәсе). Сугыш чоры авылы тормышы.

Джованни Родари. "Әбинең кошчыклары" хикәясе (Зөлфәт тәрҗемәсе). Баланың ата-ана алдында җаваплылыгы, мәңгелек бурычы.

Антуан де Сент Экзюпери. "Нәни принц" әсәре (Р.Вәлиев тәрҗемәсе). Үсмер психологиясе.

Язучылар иҗатында юмор

Алмаз Гыймадиев. "Телефонлы кәҗә", "Интернетта АЬБ", "Дианаларда кунакта" хикәяләре. Туган телдә матур татарча сөйләм.Милли гадәтләр һәм заманчалык каршылыгы.

Ләбиб Лерон. "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясе, "Песи булсаң иде" шигыре. Үсмер психологиясе. Юмор, ирония.

Роберт Миңнуллин. "Уйлап табучы", "Мин әгәр икәү булсам" шигырьләре. Бала психологиясе.

Шәүкәт Галиев. "Борау", "Эш кушып булмый" шигырьләре.

Рафис Корбан. "Үзем" шигыре.

Фәнис Яруллин. "Җыр калдырыйк" шигыре.

Әдәбият теориясе: лирик герой, юмор, эпиграф, пародия.

Рус мәктәбендә укучы татар балаларына әдәбияттан тәкъдим ителгән әсәрләр минимумы (төз. Ф.Х.Җәүһәрова, К.С.Фәтхуллова)

1. К.Насыйри " Патшабелән карт";
2. Г. Тукай "Су анасы";
3. Г. Ибраһимов "Яз башы";

4. М. Җәлил "Алтынчәч";

5. Ф.Кәрим "Кыр казы";

6. Ф. Хөсни "Чыбыркы";

7. Ф. Яруллин "Зәңгәрткүлдә ай коена";

8. М.Әгъләм "Матурлык минем белән";

9. Н.Дәүли "Бәхет к**айда була ул?".**

Биографик белешмәләр.

1. К. Насыйри

2. Г. Тукай

3. Г. Ибраһимов

4. М. Җәлил

Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре. А. Платонов " Ягъфәр бабай".

Ятлау өчен тәкъдим ителгән әсәрләр (авторлар тәкъдиме буенча)

1. Г.Тукай "Су анасы";

2. С.Хәким "Бер горурлык хисе";

3. Ф.Кәрим "Сөйләр сүзләр бик күп алар...";

4. Н.Дәүли "Бәхет кайда була?";

5. Ш.Галиев "Борау";

6. М.Әгъләмов "Матурлык минем белән";

7. Э.Шәрифуллина "Бишек җыры".

Тематик планлаштыру

№	**Төп темалар**	**Уку-укыту эшчәнлеге**	**Сәгатьләр саны**
1	Халык авыз иҗаты	Халык авыз иҗаты турында белемнәрне тирәнәйтү, системалаштыру, фольклор төрләрен искә төшерү, дәреслектә бирелгән таблица өстендә эшләү	2
2	“Ак байтал” әкияте	Әкият турында булган белемнәрне тирәнәйтү, әңгәмәдә катнашу. Әкиятне уку, эчтәлеген ачыклау	2
3	Тылсымлы әкият һәм аның геройлары	Тылсым төшенчәсе белән танышу, әкият геройларына бәя бирү, гомумиләштереп нәтиҗәләрчыгару	1
4	“Үги кыз ” әкияте	Әкиятне уку, әкияттәге уңай һәм тискәре геройлар турында сөйләшү; рольләргә бүленепуку; бу әкиятне рус халык әкияте белән чагыштыру	1
5	"Хәйләкәр төлке", "Солдат балтасы" әкиятләре	Укыган әкиятләрнең кайсы төркемгә керүеначыклау; төп геройларны, сюжетын, башлам һәм бетем өлешләрен табу; хәйләкәр геройга характеристика бирү	1
6	"Камыр батыр" әкияте	Әкиятне уку; эчтәлеге буенча әңгәмә кору; герой турында сөйләшү; Ф.Ризаева иллюстрациясе буенча эшләү	1
7	"Өч каләм" әкияте	Әкиятне уку, сюжетын ачыклау; әкиятнең төрен билгеләү; рәсемнәргә карап, дию турында белгәннәрне сөйләү	1
8	Мәсәлләр. Г.Тукай, Ә.Исхак, И.Крылов, Г.Шамуков мәсәлләре	Мәсәл фикер алышу; мәсәлләрне укып чагыштыру, мәсәлләрнең охшаш һәм аермалы якларын табу	3
9	Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” әсәре	Әсәрдән өзек уку; сораулар буенча эчтәлекне ачыклау; әсәрдән әкияти сюжетларны табуборынгы, мәгънәләре аңлашылмаган сүзләрне дәфтәргә язу	2
10	Ш.Галиев. “Кол Галигә” шигыре	Шигырьне уку, фикер алышу; Кол Галигә Ш.Галиев биргән бәяне уку	1
11	Мөхәммәдьяр иҗаты	Дәреслектә бирелгән текстны уку; хикәятне уку, сораулар буенча эчтәлекне ачу; әсәрдә күтәрелгән проблемаларны табу	1
12	К.Насыйри.	Әсәрләрне укып, фикер алышу; геройларга характеристика бирү,	3

	"Әбүгалисина" әсәре	“Әбүгалисина” әсәрен бүлекләп уку, һәр бүлеккә исем бирү; әсәр эчтәлеге буенча план төзү, сөйләү	
13	Г.Тукай - татар халкының бөек шагыйре. “Су анасы” әкият-поэмасы	Дәреслек өстендә эш; иллюстрация буенча сөйләшү; әкият-поэманы уку; Су анасын тасвирлап сөйләү; Тукай турында язучылар фикерен уку	1
14	Г.Ибраһимов “Яз башы”, “Фәгыйлә”хикәяләре	Хикәяләрне уку; фикер алышу; анализлау, тексттан мисаллар табып уку	2
15	М.Җәлил. “Алтынчәч” либреттосы	Язучы биографиясен уку; арияләрне уку; поэманың геройлары турында сөйләшү, уңай һәм тискәре геройларның төп сыйфатларын табу; рифма төрләрен искә төшерү	3
16	М.Җәлил. “Кызыл ромашка”, “Җырларым”, “Бүреләр” шигырьләре	Шигырьләрне уку, эчтәлеге буенча әңгәмә; җырның көче турында сөйләшү; дәреслектәбирелгән рәсем буенча эшләү	2
17	М.Җәлил музейларына сәяхәт	Төркемнәрдә эшләү; музейлар турында сөйләү; дәреслектәге материалны уку	1
18	Ф.Кәрим. "Кыр казы", "Ватаным өчен" шигырьләре	Әсәрләрдән ясалган күргәзмәне карау; шигырьләрне уку, чагыштыру, уртак һәм аермалы якларны табу	1
19	Ф.Кәрим. "Гармунчы Аю белән җырчы Маймыл" әсәре	Әкият аермалы якларын табу, иң кызыклы җавапны ачыклау төрләрен кабатлау; әсәрне уку; әкиятнең халык әкияте белән уртак һәм	1
20	Г.Кутуй. "Сагыну" нәсере	Дәреслектәге материалларны уку; эчтәлек буенча әңгәмә оештыру; сагыну турында сөйләшү; әсәрдәге географик атамаларны табу, картадан күрсәтү	1
21	А.Алиш. "Килделәр" хикәясе	Хикәяне уку, эчтәлеген ачыклау; әсәр буенча план төзү; анализлау	1
22	С.Хәким. "Колын" шигыре. С.Хәким музеена сәяхәт	Дәреслектә бирелгән автобиографик текстны уку; шигырьне уку һәм анализлау; "Сугышта атлар да көрәште" дигән темага сөйләшүдә катнашу; атлар турындагы әсәрләрне искә төшерү	1
23	Р.Харис. "Ветеран дәфтәрләр" шигыре	Шигырьне уку, анализлау, әңгәмә, метафораны кабатлау; тема буенча тест эшләү	1
24	Ф.Хөсни. "Чыбыркы" хикәясе	Хикәяне уку; дәреслектәге сорауларга җавап бирү; әсәр буенча язма эш башкару	2
25	Роберт Әхмәтҗанов. "Солдатлар" шигыре	Солдат тормышы турында сөйләшү; шигырьне сәнгатьле итеп уку; текст ахырындагы сорауларга җавап бирү; Идел һәм Дунай елгалары турында искә төшерү; җыр тыңлау	1
26	Н.Дәүли. "Бәхет кайда була?" шигыре, "Кар нинди җылы" хикәясе	Дәреслектән биографик белешмәне уку; проблемалы сорауга җавап эзләү; бәхет, хезмәт турында мәкальләрне укып, мәгънәләрен аңлау; төркемнәрдә эшләү	2
27	Ф.Яруллин. "Зәңгәр күлдә Ай коена" әкияте	Текст өстендә эшләү; "Ай" дип башланып киткән кыз һәм малай исемнәре язу; бу әкиятнең халык әкиятеннән аермасын табу; әсәрдән сурәтләү чараларын табу	1
28	Кеше кайчан бәхетле була?	Шигырьләрне уку; темаларын билгеләү; строфалардагы аралаш рифмаларны язып алу; тема буенча тест эшләү	1
29	Н.Исәнбәт. "Туган ил" шигыре	Шигырьне уку, анализлау, сорауларга җавап бирү, строфалардан туган җирне ярату турында эзләү; картиналар белән эшләү	1
30	Э.Шәрифуллинаның һәм	Туган ил турындагы шигырьләрне уку, чагыштыру; строфалар тәртибен ачыклау,	1

	Г.Зәйнашеваның туган якка багышланган шигырьләре	кабатланып килгән юлларны табу, дәреслектә бирелгән биремнәр белән эшләү	
31	Н.Мадьяров. "Сиңа кайттым, гүзәл туган җирем" шигыре	Авторның биографиясен уку һәм нинди һөнәр кешеләре булып эшләвен ачыклау; шигырьдән кабатланып килгән юлларны, эндәшләрне табу; риторик эндәшне ачыклау	1
32	С.Хәким. "Бер горурлык хисе", "Башка берни дә кирәкми" шигырьләре"	Текстны сәнгатьле уку, шигырь ахырындагы сорауларга җавап бирү; элекке һәм хәзерге Татарстан турында чагыштырып сөйләү	1
33	Ф.Садриев. "Тургай ни дип җырлый?" әсәре	Әсәр белән картина өстендә эшләү; уртаклыкларны табу	1
34	Р.Вәлиева. "Табигать баласына"	Китап күргәзмәсен карау; шигырьне укып, ритм, рифмасын табу; кызыл китапка кертелгән үсемлекләр турында сөйләшү	1
35	М.Әгъләмов. "Матурлык минем белән" шигыре	Шигырьне строфалап уку, кабатланып килгән юлларны тикшерү; мини-сочинение язу	1
36	Туган як турында - шагыйрьләр	Шигырьләрне укып анализлау; текст ахырындагы биремнәрне үтәү; тема буенча өйрәнгән шигырьләрне кабатлау, исемнәрен, авторларын язып алу	1
37	А.Платонов. "Ягъфәр бабай" әсәре	Дәреслектән автор турындагы юлларны уку; әсәрне уку; сүзлек белән эшләү; план төзү, эчтәлек сөйләү	1
38	Дж.Родари. "Әбинең кошчыклары" хикәясе	Текстны уку, дәреслектә бирелгән сораулар буенча эшләү	1
39	А.Гыймадиев хикәяләре	Хикәяләрне уку; интернет-сүзлек белән эшләү; хикәяләрдә юморны табу	2
40	Шәүкәт Галиев шигырьләре	Шигырьләрне уку, юмор бирелгән урыннарны табып уку, фикер алышу; "Татар исемнәре ни сөйли?" китабыннан "гәүһәр" сүзенең мәгънәсен эзләп табу	1
41	Л.Лерон. "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясе, "Песи булсаң иде" шигыре	Әсәрләрне уку, әкият һәм чынбарлык элементларын табу; гиперболаларны эзләү; юмор элементларын табу; эпиграф төшенчәсен аңлату	2
42	Р.Миңнуллин, Р.Корбан иҗатларында юмор	Шигырьләрне уку, иң оста укучыны билгеләү; сораулар өстендә эшләү	1
43	Бәйләнешле сөйләм үстерү	Телдән һәм язма телләрен үстерү максатыннан төрле биремнәр эшләү, тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп, иҗади эш башкару. Сочинение язу	8
44	Сыйныфтан тыш уку	Дәрестән тыш әдәби әсәрләр уку, аларның эчтәлеген сөйли алу	4
45	Ф.Яруллин. "Җыр калдырыйк" шигыре. Йомгаклау дәресе	Уку елы буена үткәннәрне кабатлау, әңгәмәдә катнашу, нәтиҗә ясау	1
	Барлыгы:		70

Укытуны матди-техник яктан һәм мәгълүмати яктан тәэмин итү

Укытуны матди-техник һәм мәгълүмати яктан тәэмин итү нигезенә түбәндәгеләр керә:

- белем һәм тәрбия бирү өчен барлык шартлар да тудырылган, санитария һәм янгыннан саклану нормаларына туры килгән уку бинасы булу;
- әдәбиятны өйрәнү өчен җитәрлек күләмдә дәреслекләр һәм өстәмә методик ярдәмлекләр белән тәэмин ителгән китапханә;
- электрон китапханә, башка электрон ресурслар, татарча сайтлардан куллану мөмкинлеге булган компьютер классы;
- лингафон кабинеты;
- электрон һәм басма күрсәтмә әсбаплар, дәреслекләр;
- мультимедиа укыту программалары, компьютер программалары;
- укучыларының белемнәрен тикшерү программалары;
- төрле типтагы сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- интерактив тикшерү программалары;
- татар сайтлары (belem.ru; tatarile.org.com).

Татар әдәбияты предметын укыту барышында укытучыга куллану өчен өстәмә әдәбият исемлеге

1. Әдәбият белеме сүзлеге / төз.-ред. А.Г.Әхмәдуллин. - Казан: Татар.кит.нәшр., 1990.
2. Әдипләребез: биобиблиографик белешмәлек. 2 томда / төз. Р.Даутов, Р.Рахмани. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2009.

3. Дастаннар. - Казан: Мәгариф, 2001.

4. Даутов Р.Н., Гамбәров Н.Г. Балачак әдипләре: биобиблиографик белешмәлек. 4 китапта. - Казан: Мәгариф, 2002, 2004, 2005, 2008.

5. Заһидуллина Д.Ф. Әдәби әсәр: өйрәнәбез һәи анализ ясыйбыз / Д.Заһидуллина, М.Ибраһимов, В.Әминева. - Казан: Мәгариф, 2007.

6. Заһидуллина Д.Ф. Әдәби әсәргә анализ ясау / Д.Заһидуллина, М.Ибраһимов, В.Әминева. - Казан: Мәгариф, 2005.

7. Заһидуллина Д.Ф. Урта мәктәптә татар әдәбиятын укыту методикасы: Методик кулланма. - Казан: Мәгариф, 2000.

8. Заһидуллина Д.Ф., Йосыпова Н.М. XX гасыр татар әдәбияты тарихы: дәреслек. 2 томда. - Казан университеты, 2011.

9. Исәнбәт Н.С. Татар халык мәкальләре. 3 томда. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2010.

10. Рәми И.Г., Даутов Р.Н. Әдәби сүзлек: элекке чор татар әдәбияты һәм мәдәнияты буенча кыскача белешмәлек. - Казан: Татар.кит.нәшр., 2001.

11. Саттаров Г.Ф. Исемең матур, кемнәр куйган? - Казан: Татар.кит.нәшр., 1989.

12. Татар әдәбияты. Теория. Тарих. / Д.Заһидуллина, Ә.Закирҗанова, Т.Гыйләҗев, Н.Йосыпова. - Казан: Мәгариф, 2006.

13. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. 3 томда. - Казан: Татар.кит.нәшр., 1977, 1979, 1981.

14. Урманче Ф.И. Татар халык иҗаты. - Казан: Мәгариф, 2005.

Күрсәтмә материаллар

Электрон ресурслар: "Бала" китапханәсе, "Татар мультфильмнары", мультимедиа укыту программалары; электрон китапханә; татар сайтлары (belem.ru, tatarile.org.com); аудио һәм видео әсбаплар:

- Габдулла Тукай. Интерактив мультимедиа уку-укыту әсбабы.
- Габдулла Тукай. Энциклопедия. Дисклар коллекциясе.
- «Габдулла Тукай», «Вамин» Татарстанның мәдәни традицияләрен саклау һәм үстерү фонды, DVD и 1 CD дан торган җыентык, 2009.

- Классик әдәбиятыбыз үрнәкләре. Татар әдәбиятыдәресләренә фонохрестоматия (5-11 сыйныфлар). CD 4 форматлы. Төзүчесе: Газимҗанова Р.Г.

- Шигърият бакчасында. Татар әдәбияты дәресләренә фонохрестоматия (5-11 сыйныфлар) CD 1, CD 2, CD 3 форматлы. Төзүчесе: Газимҗанова Р.Г.

- Фәнис Яруллин. Тормышы һәм иҗатына багышланган методик әсбап. Мультемедиа басма.

- Язучыларыбыз чыгышлары һәм алар турында истәлекләр. Татар әдәбияты дәресләренә фонохрестоматия (5-11 сыйныфлар). СБ5 форматлы. Төзүчесе: Газимҗанова Р.Г.

- Язучылар, композиторлар һәм рәссамнар чыгышлары, алар турында истәлекләр. Татар әдәбияты дәресләренә фонохрестоматия (5-11 сыйныфлар). CD 6 форматлы. Төзүчесе: Газимҗанова Р.Г.

Календарь-тематик план

Дәр ес№	Дәрес темасы	Дәрес тибы	Укучылар эшчәнлеге төрләре	Контроль төрләре	Көтелгән нәтиҗәләр			Үткәрү вакыты	
					Шәхескә кагылышлы	Метапредмет	Предмет	пла н	факт
1	**Б.с.ү.** Китап дигән могҗиза	Сөйләм үстерү дәресе	Дәреслектә ориентлаша белү, шартлы билгеләр "тел"ен өйрәнү, аңлашылмаган сүзләрне сүзлек дәфтәренә язу, үз фикерен белдерү		Тормышта белемнең кирәклеген, китапның могҗиза икәнлеген аңлау	Дәреслеккә укучы күзлегеннән бәя бирү; тексттан билгеләнгән өзекне табу, үз фикереңне тулы һәм төгәл әйтә белү	И.Газинең "Үзе бер могҗиза" әсәрен укып анализлау		
Халык авыз иҗаты									
2	Татар халык авыз иҗаты (Татар халык әкиятләре)	Катнаш дәрес	Фольклор төрләрен искә төшерү, дәреслектә бирелгән таблица өстендә эшләү.		Татар халык авыз иҗатының кыйммәтен аңлау; матурлыкны тоя алу; гамәлләрдән чыгып, үзеңә дәрес алу	Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне ишетеп кабул итү, аңлаешлы уку; төрле фикерләрне исәпкә алу, үз позицияңне аңлату	Фольклор жанры турында белешмә алу, әкият төшенчәсен аңлау.		
3	Татар халык авыз иҗаты (Халык әкиятләре төрләре. Әкиятләрнең төзелеше)	Катнаш дәрес	Үзләре теләгән әкиятләрнең башлам, төенләнеш, вакыйгалар үсеше, кульминация һәм бетем өлешләрен табу		Татар халык авыз иҗатының кыйммәтен аңлау; матурлыкны тоя алу; гамәлләрдән чыгып, үзеңә дәрес алу	Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне ишетеп кабул итү, аңлаешлы уку; төрле фикерләрне исәпкә алу, үз позицияңне аңлату	Әкият төшенчәсен аңлау, аның төрләре, төзелеше белән танышу		
4	"Ак байтал"	Катнаш	Әкиятне чылбыр		Халык	Әдәби текстны	"Ак байтал"		

	Әкияте (18-20 нче биттәге бүлеге)	дәрес	буенча уку;		экиятләренә, экият геройлары булган хайваннарга хөрмәт, ярату хисләре белән карарга кирәклеген аңлау	аңлау, анализлау өлешләрен генә аерып ала белү; бер мәгълүматны икенче төрлегә үзгәртә белү	экияте белән танышу; халык әкияте, экиятгеройлары төшенчәләрен аңлау; сәнгатьле уку		
5	"Ак байтал" Әкияте (20-28 нче биттәге бүлеге)	Катнаш дәрес	Әкиятне чылбыр буенча уку; Ф.Ризаеваның экияткә ясалган иллюстрациясен карау, анализлау, текст белән чагыштыру		Халык экиятләренә, экият геройлары булган хайваннарга хөрмәт, ярату хисләре белән карарга кирәклеген аңлау	Әдәби текстны аңлау, анализлау өлешләрен генә аерып ала белү; бер мәгълүматны икенче төрлегә үзгәртә белү	"Ак байтал" экияте белән танышу; халык әкияте, экият геройлары төшенчәләрен аңлау; сәнгатьле уку		
6	Тылсымлы әкият һәм аның геройлары	Дәрес-диалог	Р.Харисның экият геройлары турындагы мәкаләсен уку; сорау һәм биремнәрне үтәү; Зәрия Хәбипованың атка мәдхиясен уку; ат турында мәкальләр уку, мәгънәләрен үз сүзләре белән аңлату		Тылсым тормышның безгә икәнен аңлау; матурлыкны күрә белергә, ярата белергә кирәклеген аңлау	Мөстәкыйль рәвештә төрле текстларны укый белү; әдәби әсәрләрне анализлап, геройларга характеристика бирә белү; монологик сөйләмне куллана белү	Р.Харисның экият геройлары турындагы мәкаләсе белән танышу; тылсым төшенчәсе белән танышу		

7	"Үги кыз" әкияте	Дәрес-әңгәмә	Әкиятне уку, әкияттәге уңай һәм тискәре геройлар турында сөйләшү; рольләргә бүленеп уку; бу әкиятне рус халык әкияте белән чагыштыру		Яхшылык һәм начарлыкның кеше тормышына йогынтысын аңлау; гамәлләрдән чыгып, үзеңә дәрес алу.	Татар һәм рус әдәбияты әкиятләрен чагыштырып, мөстәкыйль нәтиҗә ясый белү; әңгәмә кора белү; төрле әдәбиятлар арасындагы уртак проблемаларны күрсәтә белү	Татар халкының "Үги кыз" әкияте белән танышу		
8	"Хәйләкәр төлке", "Солдат балтасы" әкияте	Проблемалы дәрес	Укыган әкиятләрнең кайсы төркемгә керүеначыклау; төп геройларны, сюжетын, башлам һәм бетем өлешләрен табу; хәйләкәр геройга характеристика би		Халык авыз иҗаты әсәрләренең тормышта кирәклеген, аларның кешегә тәрбия бирүен аңлау	Текстны сәнгатьле укый белү; әсәр геройларына характеристика бирә белү; әдәби әсәр теленең үзенчәлекләрен, әсәр сюжетын ачыклый белү	"Хәйләкәр төлке", "Солдат балтасы" әкиятләре беләнтанышу; "туган-тумача", "туган- үскән җир" төшенчәләренең мәгънәләрен аңлау		
9	"Камыр батыр" әкияте	Катнаш дәрес	Әкиятне уку; эчтәлеге буенча әңгәмә кору; герой турында сөйләшү; Ф.Ризаева иллюстрациясе буенча эшләү		Халык авыз иҗаты әсәрләренең тормышта кирәклеген, аларның кешегә тәрбия бирүен аңлау	Әсәрдән мөһим мәгълүматны аерып ала белү; әсәр геройларына характеристика бирә белү; укытучы һәм сыйныфташлар	"Камыр батыр" әкияте белән танышу, әкият төзелешен өйрәнү		

						белән уртак эшчәнлек оештыра белү			
10	"Өч каләм" әкияте	Дәрес-практикум	Әкиятне уку, сюжетын ачыклау; әкиятнең төрен билгеләү; рәсемнәргә карап, дию турында белгәннәрне сөйләү		Тормышта мөстәкыйльлек, үз көченә ышаныч кирәклеген аңлау; халык авыз иҗаты әсәрләренең тормышта кирәклеген, аларның кешегә тәрбия бирүен аңлау	Сүзлек өстендә эшли белү; автор әйтергә теләгән төп фикерне таба белү; композиция, сюжет элементларын, тел-сурәтләү чараларын, әсәр эчтәлеген билгеләүдәге ролен ачыклый белү	"Өч каләм" әкияте белән танышу; "вәзир", "дию" төшенчәләренең мәгънәләрен аңлау		
11	"Кәтән Иваныч" әкияте **(сыйныфтан тыш уку)**	Яңа материалны аңлату	Әкиятне уку, сюжетын ачыклау; "Татарлардаотчество бармы?" дигән сорауга җавап эзләү; әкияттә бирелгән рус сүзләрен табу, алар урынына татар сүзләре куеп ук		Урыны белән тормышта хәйләнең дә файдасы барын аңлау; халык авыз иҗаты әсәрләренең тормышта кирәклеген, аларның кешегә тәрбия бирүенә төшенү	Проблеманы аңлый белү; гипотеза чыгару,үз фикерен раслау өчен дәлилләр сайлый белү; телдән һәм язма сөйләмдә сәбәп-нәтиҗә бәйләнешен аерып ала, нәтиҗәләрне формалаштыра белү	"Кәтән Иваныч" әкияте белән танышу; әкият төрен, сюжет тәртибен билгеләү		
12	**Б.С.Ү**. Бишек җырлары	Катнаш дәрес	Бишек җырлары турындагы текстны уку;	Тест	Гаиләдә туганлык, берберенә җылы мөнәсәбәт, ата- анага мәхәббәт хисләре	Әдәбиятны музыка белән бәйләп карый белү; халык	Бишек җыры төшенчәсе белән танышу;		

			Э .Шәрифуллинаның "Бишек җыры"н уку, халык җырлары белән чагыштыру; автор әсәрләрендә балага әйтелгән ягымлы сүзләрне табу		белән карарга кирәклекне аңлау; бишек җырларының кеше тормышында тәрбияви роль уйнавын аңлау	җырларын автор җырлары белән чагыштырып карый белү; әсәрне укыганда үз алдыңа максат куя белү;укытучы белән бергәләп, үз эшеңне, иптәшләреңнең җавапларын бәяли белү.	И.Юзеев, Э.Шәрифуллина, Р.Вәлиев шигырьләре белән танышу		
Халык иҗаты белән рухланып									
13	Мәсәлләр. Г.Тукай һәм Ә.Исхак мәсәлләре	Яңа материалны аңлату	Мәсәл текстын укып, фикер алышу; Г.Тукай һәм Ә.Исхак мәсәлләрен укып чагыштыру		Әдәп-әхлак, акыл төшенчәләре нең кеше тормышында гы ролен аңлау	Бер үк темага язылган мәсәлләрне чагыштырып өйрәнә белү; автор әйтергә теләгән төп фикерне таба белү	Г.Тукай һәм Ә.Исхак мәсәлләре белән танышу; мәсәл төшенчәсен аңлау		
14	Г.Тукай һәм И.Крылов мәсәлләре	Яңа материалны аңлату	Г.Тукай һәм И.Крылов мәсәлләрен уку, аларны чагыштыру; ике мәсәлнең охшаш һәм аермалы якларын табу		Әдәп-әхлак, акыл төшенчәләре нең кеше тормышындагы ролен аңлау; эшләнелгән гамәлләрдән чыгып, үзеңә дәрес алу	Мәсәлләрне чагыштырып өйрәнә белү; ике мәсәлнең охшаш һәм аермалы якларын таба белү; мөстәкыйль рәвештә төрле текстларны уку, өстәмә сорауларга җавап	Г.Тукай һәм И.Крылов мәсәлләре белән танышу; мәсәл төшенчәсен аңлау		

						бирә белү			
15	Г.Тукай һәм Г.Шамуков мәсәлләре	Катнаш дәрес	Г.Тукай һәм Г.Шамуков мәсәлләрен уку, аларны чагыштыру; ике мәсәлнең охшаш һәм аермалы якларын табу	Тест	Әдәп-әхлак, акыл төшенчәләренең кеше тормышындагы ролен аңлау	Мәсәлләрне чагыштырып өйрәнә белү; автор әйтергә теләгән төп фикерне таба белү, уку гамәлләрен бәяли белү	Г. Тукай һәм Г. Шамуков мәсәлләре белән танышу		
Хәзинә. Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре									
16	Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф" әсәре	Яңа материалны аңлату	"Кыйссаи Йосыф" әсәреннән өзек уку; сораулар буенча эчтәлекне ачыклау; әсәрдән экияти сюжетларны табу		Борынгы хәзинәбез үрнәкләренең әдәбиятта тоткан ролен һәм укучыга тәэсирен аңлау	Татар әдәбиятын рус әдәбияты белән чагыштырып өйрәнә белү; сүзлекләр белән эшли белү; әдәби әсәр теленең үзенчәлекләрен ачыклый белү; үз хезмәтеңне бәяли белү	Кол Галинең тормышы һәм иҗаты турындагы кыскача фактлар белән танышу, "Кыйссаи Йосыф" әсәре белән танышу; борынгы әдәбият үрнәкләре төшенчәсе белән танышу		
17	Кол Гали. "Кыйссаи Йосыф" әсәре	Яңа материалны аңлату	Борынгы, мәгънәләре аңлашылмаган сүзләрне дәфтәргә язу; өзекне уку; Йосыф турында сүзле картина төзү;		Дуслык, татулык, Туганлык хисләрен аңлау; борынгы хәзинәбез үрнәкләренең әдәбиятта тоткан ролен	Әдәби әсәрне өйрәнү өчен, тарихи мәгълүматларда н файдалана белү; әдәби әсәрне ишетеп кабул итә	Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф" әсәре белән танышу; борынгы әдәбият		

			Йосыф белән Мәлик төшләре турында сөйләшү		һәм укучыга тәэсирен аңлау	белү; укытучы белән бергәләп, үз эшеңне, иптәшләреңнең җавапларын бәяли белү	үрнәкләре төшенчәсе белән танышу; борынгы сүзләрнең мәгънәләрен аңлау		
18	Ш.Галиев. "Кол Галигә" шигыре	Йомгаклау дәресе	Поэма төзелеше белән танышу; "Кол Галигә" шигырен уку; Кол Галигә Ш.Галиев биргән бәяне табып уку; "Кыйссаи Йосыф" әсәренең планын төзү	Тест	Татар әдәбиятының тормышта тоткан ролен һәм кешегә тәэсирен аңлау	Татар әдәбиятына үз мөнәсәбәтеңне формалаштыра белү; әңгәмә кора белү; монологик сөйләмне куллана белү; мәгълүматны төрлечә итеп үзгәртә белү	Кол Гали иҗатына бүгенге көн язучыларының бәясе белән танышу; дастан һәм поэма терминнарын аңлау		
Казан ханлыгы әдәбияты үрнәкләре									
19	Мөхәммәдьяр иҗаты	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Шагыйрь Мөхәммәдьяр турында дәреслектә бирелгән текстны уку; хикәятне уку, сораулар буенча эчтәлекне ачу; әсәрдә күтәрелгән проблемаларнытабу		Борынгы хәзинәбез үрнәкләренең әдәбиятта тоткан ролен һәм укучыга тәэсирен аңлау; кеше хәленә керә белү,юмартлылык хисләренә төшенү	Укуның төрле формаларыннан файдалана белү; укылган әсәргә анализ ясый белү; укытучы һәм сыйныфташлар белән уртак эшчәнлек оештыра белү.	Мөхәммәдьярның тормыш юлы турында кыскача белешмә алу; хикәятне өйрәнү		
XIX йөз әдәбияты үрнәкләре									
20	Каюм Насыйри иҗаты	Яңа белемнәрн	Хикәятләрне укып, фикер алышу;		Әдәп-әхлак нормаларыны ң кеше	Әсәргә анализ ясый белү;	Каюм Насыйриның		

		е ачу дәресе	падишаһка хас сыйфатларны билгеләү; хезмәтче малайга характеристика бирү		тормышындагы ролен аңлау	геройларга характеристика бирә белү; башкаларны тыңлау, кирәк булганда үз фиереңне үзгәртә белү; үз хезмәтеңне бәяли белү	тормыш юлы һәм иҗаты белән, "Патша белән карт", "Бай һәм хезмәтче" әсәрләре белән танышу		
21	**Б.С.Ү**. "Эш үткәч, үкенүдән файда юк" темасына сочинение язу	Катнаш дәрес	Мәкаль-әйтемнәрне уку; хезмәт турындагы әйтемнәрне искә төшерү, сочинение язу		Хезмәтнең кыйммәтен аңлау	Фикерне язма формада бирә алу; диалог төзүдә катнашу, үз фикереңне төгәл һәм тулы итеп әйтә белү	Мәкаль-әйтемнәр белән танышу		
22	К.Насыйри. "Әбүгалисина" әсәре		"Әбүгалисина" әсәрен бүлекләп уку, һәр бүлеккә исем бирү; әсәр эчтәлеге буенча план төзү, сөйләү		Ихтыяр көченең, белемнеңтормышта кирәклеген аңлау	Халык авыз иҗаты турында белү; сүзлекләр белән эшли белү; әсәр эчтәлеген төрле формаларда ача белү	К.Насыйрины ң "Әбүгалисина " әсәре белән танышу; сүзләрнең мәгънәләрен аңлау		
23	К.Насыйри. "Әбүгалисина" әсәре		"Әбүгалисина" әсәрен бүлекләп уку, һәр бүлеккә исем бирү; әсәр эчтәлеге буенча план төзү, сөйләү		Ихтыяр көченең, белемнеңтормышта кирәклеген аңлау	Халык авыз иҗаты турында белү; сүзлекләр белән эшли белү; әсәр эчтәлеген төрле формаларда ача белү	К.Насыйрины ң "Әбүгалисина " әсәре белән танышу; сүзләрнең мәгънәләрен аңлау		

24	**Б.С.Ү.** Әсәргә миниатюр рецензия язу. Каюм Насыйри музеена сәяхәт	Рефлексия дәресе	Дәреслек битендәге материал белән танышу; рецензия өстендә телдән эшләү; мөстәкыйльрәвешт ә рецензияязу		Ихтыяр көченең, белемнең тормышта кирәклеген аңлау.	Әдәби терминологияне ң гади вариантларын куллана белү; актив,мөстәкыйль фикер йөртә белү; үз фикереңне дәлилли белү	Дәреслектән К.Насыйри музее белән танышу; рецензия төшенчәсен аңлау		
ХХ йөз башы татар әдәбияты үрнәкләре									
25	Г.Тукай - татар халкының бөек шагыйре. "Су анасы" әкият-поэмасы	Рефлексия дәресе	Дәреслек өстендә эш; иллюстрация буенча сөйләшү; әкият-поэманы уку; Су анасын тасвирлап сөйләү; Тукай турында язучылар фикерен уку		Татар әдәбиятына, мәдәниятына ихтирамлы мөнәсәбәттә булырга кирәклеген аңлау	Дәреснең темасын, максатын формалаштыру, эшчәнлеккә бәя бирү; автор әйтергә теләгән төп фикерне таба белү; монологик сөйләмне куллана белү; рус әдәбияты белән чагыштырып, мифик образлар сурәтләнгән әсәрләрне анализлый белү	Г.Тукайның тормыш юлы һәм "Су анасы" әкияте белән танышу; әкият-поэма төшенчәсен аңлау; Тукай-Кырлай музей комплексы белән танышу		
26	Г.Тукай. "Эш беткәч уйнарга ярый" әсәре **(сыйныфтан тыш уку)**	Рефлексия дәресе	Әсәрләрне уку; Б.Рәхмәт шигыренең нәрсә турында икәнен исеме буенча ачыклау; ике		Вакытның кадерен аңлау	Башкалар фикерен тыңлау, үз фикереңне белдерә белү; мөстәкыйль рәвештә дәрес	Г.Тукайның "Эш беткәч уйнарга ярый" әсәре, Б.Рәхмәтнең "Эш беткәч"		

			әсәрне укып чагыштыру; рифмалашкан сүзләрне			проблемасын формалаштыра белү; әсәргә анализ ясый, сүзлекләр белән эшли белү.	шигыре белән танышу; нәзыйрә жанры төшенчәсен аңлау		
XX йөз татар әдәбияты үрнәкләре									
27	Г.Ибраһимов. "Яз башы" әсәре	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Яз башы" хикәясен уку; фикер алышу; рәсем ясау		Табигатьнең матурлыгын күрә белүне һәм саклый белүне аңлау	Мөстәкыйль рәвештә төрле текстларны укый, сүзлекләр белән эшли белү; әдәбиятны рәсем сәнгате белән бәйләп, матурлыкны таныргa өйрәнү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәм	Г.Ибраһимовның тормыш юлы һәм иҗаты, "Яз башы" әсәре белән танышу		
28	Г.Ибраһимов. "Фагыйлә" хикәясе. Хикәя жанры	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Фагыйлә" хикәясен уку, тау битендәге җиләклекне тасвирлап сөйләү; кызның бөрлегән ашаганын тасвирлаган урынны табып, сәнгатьле уку.		Табигатьнең матурлыгын күрә белүне һәм сакчыл караш тудырырга кирәклеген аңлау	Сәнгатьле укый белү; сүзнең эстетик вазифасын, сурәтләү көчен аңлау; әдәбиятны рәсем сәнгате белән бәйләп, иптәшләреңнең эшен бәяләү; үз фикереңне бәяли	Г.Ибраһимовның "Фагыйлә" хикәясе белән танышу; хикәя жанры төшенчәсен аңлау		

29	М.Җәлил. "Алтынчәч" либреттосы	Яңа белемнәрне ачу дәресе	М.Җәлилнең биографиясен уку; Алтынчәч һәи Җик арияләрен уку; поэманың геройлары турында сөйләшү, уңай һәм тискәре геройларның төп сыйфатларын табу; рифма төрләрен искә төшерү		Туган илнең матурлыгын аңлау; туган илнең кеше тормышында гы ролен аңлау	Әдәби әсәрне аңлау өчен, чор белән бәйле тарихи мәгълүматларны белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәмүз позицияңне нигезли белү; бердәм карар кабул итә белү; әсәрне анализлаганда гади әдәби терминология куллана белү; үзеңнең һәм иптәшләреңнең җавапларын бәяли белү	М.Җәлилнең тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу; "Алтынчәч" либреттосынн ан өзек белән танышу;		
30	М.Җәлил. "Алтынчәч" либреттосы	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Җик ариясен уку; поэманың геройлары турында сөйләшү, уңай һәм тискәре геройларның төп сыйфатларын табу; рифма төрләрен искә төшерү		Туган илнең матурлыгын аңлау; туган илнең кеше тормышында гы ролен аңлау	Әдәби әсәрне аңлау өчен, чор белән бәйле тарихи мәгълүматларны белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәмүз позицияңне нигезли белү; бердәм карар кабул итә белү;	"Алтынчәч" либреттосынн ан өзек белән танышу; либретто, ария,строфа төшенчәләрен аңлау		

						әсәрне анализлаганда гади әдәби терминология куллана белү; үзеңнең һәм иптәшләреңнең җавапларын бәяли белү			
31	М.Җәлил. "Алтынчәч" либреттосы	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Алтынчәч һәи Җик арияләрен уку; поэманың геройлары турында сөйләшү, уңай һәм тискәре геройларның төп сыйфатларын табу; рифма төрләрен искә төшерү	Мөстә-кыйль эш	Туган илнең матурлыгын аңлау; туган илнең кеше тормышындагы ролен аңлау	Әдәби әсәрне аңлау өчен, чор белән бәйле тарихи мәгълүматларны белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәм	М.Җәлилнең тормыш юлы һәм иҗаты белән танышу; "Алтынчәч" либреттосынн ан өзек белән танышу; либретто, ария,строфа төшенчәләрен аңлау		
Сугыш чоры әдәбияты									
32	М.Җәлил. "Кызыл ромашка", "Җырларым" шигырьләре	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Кызыл ромашка" шигырен уку, "Җырларым" шигырен уку, эчтәлеге буенча әңгәмә; җырның көче турында сөйләшү; дәреслектә бирелгән рәсем		Сугышның тормышыбызны авырайтуын, яшәү кыйммәтләрен юкка чыгаруынаңлау; патриотик хисләрнең көчен аңлау	Текстларны яттан сөйли белү; әсәргә анализ ясый белү; "Ромашкалар кыры" рәсеме буенча үз фикереңне белдерү һәм башкаларның хезмәтен бәяли	М.Җәлилнең сугыш чоры иҗаты турында кыскача белешмә алу; "Кызыл ромашка", "Җырларым" шигырьләрен		

			буенча эшләү			белү; төрле фикерләрне исәпкә алып эш итә белү	уку һәм анализлау		
33	**Б.С.Ү.** "Хөкем алдыннан" картинасы буенча сочинение	Катнаш дәрес	"Хөкем алдыннан" картинасы өстендә эшләү, сорауларга җавап бирү, сочинение язу		Туган илгә булган хисләрнең,ихтыяр көченең кыйммәтен аңлау	Рәсемгә карап фикер йөртә белү; иптәшләреңнең фикерләрен исәпкә алып эш итү; авторкүрсәтергә теләгән төп фикерне таба белү	"Хөкем алдыннан" картинасы белән танышу		
34	М.Җәлил. "Бүреләр" шигыре	Рефлексия дәресе	"Бүреләр" шигырен сәнгатьле уку; бүреләрнең ролен аңлау; төркемнәрдә эшләү		Сугыш кырларында илебезнең азатлыгы өчен кан коелуның мәгънәсен аңлау, җиңү өчен барган авыр көрәшнең кыйммәтен аңлау	Сәнгатьле укый белү; үз эшчәнлегеңне мөстәкыйль оештыра белү; әсәргә анализ ясый, шәрехли белү; үз фикереңне дәлилли белү	М.Җәлилнең "Бүреләр" шигырен уку һәм анализлау		
35	М.Җәлил музейларына сәяхәт	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Төркемнәрдә эшләү; музейлар турында сөйләү; дәреслектәге материалны уку		Язучының патриотик шагыйрь,каһарман сугышчы булуын, туган илгә булган мәхәббәтен аңлау	Татар әдәбияты һәм мәдәниятенең рухи кыйммәтләрен якынайта белү; укытучы һәм иптәшләрең белән фикер алыша белү	Дәреслектә М.Җәлил музее белән танышу		
36	**Б.С.Ү**. "Сугыш	Катнаш	Кинофильмнар		Сугышның куркыныч	Үз фикереңне	Бөек Ватан		

	узган җирдә" темасына сочинение язу	дәрес	буенча әңгәмә алып бару; Бөек Ватан сугышы турындагы мәгълүматны искә төшерү, сорауларга җавап бирү, сочинение язу		афәт икәнен аңлау; сугышк ырларында илебезнең азатлыгы өчен кан коелуның мәгънәсен аңлау	төгәл итеп әйтеп бирү; иптәшләреңнен фикерен ишетә белү; монологик һәм диалогик сөйләм төзи белү	сугышы турындагы материаллар белән танышу, сочинение язу		
37	Р.Мостафин. "Балыкчы Муса" әсәре **(сыйныфтан тыш уку)**	Катнаш дәрес	Хикәяне уку; балык тоту кирәк-яраклары турында сөйләшү; балыкка баргач, үзләре белән булган кызык хәлләрне сөйләү, белемнәрне гомумиләштерү, тест эшләү	Тест	Балачакның матур чак икәнен аңлау; табигать матурлыгын күрә белү	Төрле чыганаклардан язучының иҗатын өйрәнә белү; укылган әсәрнең эчтәлеген сөйли белү; төрле фикерләрне исәпкә алып эш итә белү	М.Җәлилнең балалык еллары белән танышу; Р.Мостафинның "Балыкчы Муса" хикәясен уку, анализлау		
38	Ф.Кәрим. "Кыр казы", "Ватаным өчен" шигырьләре	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Ф.Кәрим әсәрләреннән ясалган күргәзмәне карау; шигырьләрне уку, чагыштыру, уртак һәм аермалы якларны табу		Туган ил азатлыгы өчен башларын салганнарның батырлыгын аңлау	Телдән әңгәмә кора белү; татар әдәбиятының күренекле вәкилләрен белү; сәнгатьле укый белү	Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында мәгълүмат алу; "Кыр казы", "Ватаным өчен" шигырьләрен укып анализлау		
39	Ф.Кәрим "Гармунчы Аю	Рефлексия дәрес	Әкият төрләрен кабатлау; әсәрне		Хайваннар дөньясының	Телдән диалог төзи белү; әсәрдән	Ф.Кәримнең "Гармунчы		

	белән җырчы Маймыл" әсәре		чылбыр рәвешендә уку; әкиятнең халык әкияте белән уртак һәм аермалы якларын табу, иң кызыклы җавапны ачыклау		кызыклыгын аңлау	юмор таба белү; фольклор һәм язучы әсәрендәге проблемаларны ачыклый белү; укуның төрле формаларын куллана белү	Аю белән җырчы Маймыл" әсәре белән таныш		
40	Г.Кутуй. "Сагыну" нәсере	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Дәреслектәге материалларны уку; эчтәлек буенча әңгәмә оештыру; сагынутурында сөйләшү; әсәрдәге географик атамаларны табу, картадан күрсәтү		Кеше тормышында туган илнең зур урын тотуын аңлау	Әдәбиятны география предметы белән бәйләп, дөнья турындакүзаллау формалаштыра белү; әсәрнең эчтәлеге буенча әңгәмә кора белү; сагыну турында әңгәмә кору	Г.Кутуйның тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскач. белешмә алу, "Сагыну"нәсе ре белән танышу; нәсер жанрын аңлау		
41	А.Алиш. "Килделәр" хикәясе	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Килделәр" хикәясен уку, эчтәлеген ачыклау; әсәр буенча план төзү; анализлау		Сугыш авырлыкларын, сугыш барган шәһәрдә калган кешеләр хәлен аңлау	Сугыш темасына багышланган башка әсәрләр белән чагыштыру; әсәрнең мәгънәсен аңлап, авторның төп фикерен таба белү; укыганнарны гомумиләштереп , нәтиҗә ясау	А.Алишның тормышы һәм иҗаты белән танышу; "Килделәр" хикәясе белән танышу		
42	С.Хәким.	Яңа	Дәреслектә		Авыр сугыш	Кирәкле	С.Хәкимнең		

	"Колын" шигыре. С.Хәким музеена сәяхәт	белемнәрне ачу дәресе	бирелгән автобиографик текстны уку; "Колын" шигырен уку һәм анализлау; "Сугышта атлар да көрәште" дигән темага сөйләшүдә катнашу; атлар турындагы әсәрләрне искә төшерү		елларында хайваннарны ң да өлеше керүен аңлау, аларны кызгану хисен кичерү	мәгълүматны төрле формада бирелгән чыганаклардан туплый белү; сәнгатьле укый белү; төрле фикерәрне исәпкә алу һәм үз позицияңне нигезли белү	тормыш юлы һәм иҗаты турында мәгълүмат алу; "Колын" шигырен укып анализлау		
43	**Б.С.Ү.** Л.Лерон. "Фашист очып узды" шигыре	Бәйләнешле сөйләм үстерү дәресе	Л.Леронның "Фашист очып узды" шигыренуку; А.Пластовның "Фашист самолеты очып үтте" картинасы өстендә эшләү, сорауларга җавап бирү		Сугышның куркыныч афәт икәнен аңлау; ерткычлыкның тормышта иң начар сыйфат икәнен аңлау	Сәнгатьле укый белү; картинага нигезләнеп, үзфикереңне әйтә белү; билгеле бер күрсәтмә нигезендә эшли белү; әңгәмә кора белү; үз хезмәтеңә бәя бирә белү	Л.Леронның "Фашист очып узды" шигырен укуһәм анализлау, А.Пластовның "Фашист самолеты очып үтте" картинасы белән танышу		
44	Р.Харис. "Ветеран дәфтәрләр" шигыре	Рефлексия дәресе	Р.Харисның "Ветеран дәфтәрләр" шигырен уку; "Ветеран дәфтәр" - метафора, метафораның нәрсә икәнлеген кабатлау; тема	Тест	Сугыш кырында канын койган солдатларның батырлыгына төшенү	Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади укый белү; иптәшләрең алдында чыгыш ясый белү; бәхәсләшә, үз фикереңне	Р.Харисның "Ветеран дәфтәрләр" шигыре белән танышу; метафора төшенчәсен аңлау		

			буенча тест эшләү			дәлилли, анализ ясый белү			
Сугыштан соңгы чор әдәбияты									
45	Ф.Хөсни. "Чыбыркы" хикәясе	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Чыбыркы" хикәясен чылбыр рәвешендә уку; дәреслектәге сорауларга җавап бирү; "Рәшит нинди малай?" соравына җавап язу		Һөнәрне дөрес сайлау, җаныңа якын һөнәрнең генә күңелгә рәхәтлек бирүе турында аңлау	Чыбыркының нинди предмет икәнен аңлап, аңлы рәвештә сөйләшү; текстны кабул итү һәм аның эчтәлегендә ориентлаша белү; һәнәр сайлау турында иптәшләрең белән фикер алыша белү	Ф.Хөснинең тормышы һәм иҗаты турында белешмә алу, "Чыбыркы" хикәясен уку һәм анализлау		
46	Ф.Хөсни. "Чыбыркы" хикәясе	Яңа белемнәрне ачу дәресе	"Чыбыркы" хикәясен чылбыр рәвешендә уку; дәреслектәге сорауларга җавап бирү; "Рәшит нинди малай?" соравына җавап язу		Һөнәрне дөрес сайлау, җаныңа якын һөнәрнең генә күңелгә рәхәтлек бирүе турында аңлау	Чыбыркының нинди предмет икәнен аңлап, аңлы рәвештә сөйләшү; текстны кабул итү һәм аның эчтәлегендә ориентлаша белү; һәнәр сайлау турында иптәшләрең белән фикер алыша белү	Ф.Хөснинең тормышы һәм иҗаты турында белешмә алу, "Чыбыркы" хикәясен уку һәм анализлау		
47	Роберт Әхмәтҗанов	Яңа Белемнәрн е ачу дәресе	Солдат тормышы турында сөйләшү;шигырьне сәнгатьле итеп уку; текст ахырындагы сорауларга җавап		Солдатлар белән горурлану; солдат тормышының авырлыклары н аңлау	Иптәшләреңнең эшенә бәя бирәбелү; әдәбиятны география предметы белән	Роберт Әхмәтҗановн ы ң тормышы һәмиҗаты турында белешмә алу,		

			бирү; Идел һәм Дунай елгалары турында искә төшерү; җыр тыңлау			бәйләп, кешелек җәмгыяте турында күзаллау формалаштыра белү; әдәбиятны музыка белән бәйләп, сүз сәнгатенең кыйммәтенә төшенә белү	"Солдатлар" шигырен укып анализлау		
48	Н.Дәүли. "Бәхет кайда була?" шигыре	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Дәреслектән биографик белешмәне уку; проблемалы сорауга җавап эзләү; бәхет, хезмәт турында мәкальләрне укып, мәгънәләрен аңлау; төркемнәрдә эшләү		Хезмәтнең кеше тормышында гы ролен аңлау	Проблеманы аңлый белү, үз фикереңне раслау өчен, дәлилләр сайларга өйрәнү; бер фикер кабул иткәнче, төрле җавапларны тыңлый, чагыштыра, нәтиҗә ясый белү	Н.Дәүлинең тормышы һәм иҗаты турында белешмә бирү, "Бәхет кайда була?" шигыре уку һәм анализлау		
49	Н.Дәүли. "Кар нинди җылы" хикәясе	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Малайларның үз әтиләре турында нәрсә уйлауларын дәреслектән табып уку; Гариф һәм Илгизне характерлый торган сыйфатлар уйлау		Гаилә ныклыгын саклап калуда баланың ролен аңлау	Төрле фикерләрне исәпкә алып эш итә белү; деликатлылык сыйфатларын булдыра белү; бәхәсләшү, үз фикереңне дәлилләү	Н.Дәүлинең "Кар нинди җылы" хикәясе уку һәм анализлау		
50	Ф.Яруллин. "Зәңгәр күлдә Ай коена"	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Текст өстендә эшләү; "Ай" дип башланып киткән		Бер-береңә булышу, файда китерүнең яхшы гамәлләр	Төрле мәгълүмат чаралары белән эш итә белү;	Ф.Яруллинның тормыш юлы һәм		

	хикәясе		кыз һәм малай исемнәре язу; бу әкиятнең халык әкиятеннән аермасын табу; әсәрдән сурәтләү чараларын табу		икәнен аңлау	әдәби әсәр теленең үзенчәлекләрен ачыклый белү; укытучы белән бергәләп, үзеңнең һәм иптәшләреңнең җавапларын бәяләү	иҗаты турында мәгълүмат алу; "Зәңгәр күлдә Ай коена" хикәясе белән танышу; автор әкияте төшенчәсен аңлау		
51	Кеше кайчан бәхетле була?	Рефлексия дәресе	Шигырьләрне уку темаларын билгеләү; строфалардагы аралаш рифмаларны язып алу; тема буенча тест эшләү	Тест	Бәхетле булуның үзеңнән торуын аңлау	Мөстәкыйль рәвештәдәреснең проблемасын һәм максатларын формалаштыра белү; укылган, тыңланган әсәрләр буенча сорауларга җавап бирә белү; әсәрләрне чагыштырып, анализ ясый белү	Р.Вәлиеваның "Бәхет", Ф.Яруллинның "Бөтенесе кирәк" шигырьләрен өйрәнү		
Туган ил, туган як турында									
52	Н.Исәнбәт. "Туган ил" шигыре	Рефлексия дәресе	Исәнбәт укыган мәдрәсә исемнәрен уку һәм елларын язу; строфалардан туган җирне ярату турында эзләү; картиналар белән	Проект яклау	Туган якка мәхәббәт, аның белән горурлану хисләре тәрбияли алу.	Әдәби әсәр авторы турында төрле чыганаклардан мәгълүмат туплый белү; әдәбиятны	Н.Исәнбәтнең тормыш юлы һәм иҗаты турында мәгълүмат алу; "Туган ил" шигыре белән		

			эшләү			музыка сәнгатебелән бәйләп, матурлыкны танырга өйрәнү; картиналар буенча үз фикереңне белдерә белү; монологик һәм диалогик сөйләм үстерә белү	танышу; дәреслектә бирелгәнкартиналар белән танышу		
53	Э.Шәрифуллина һәм Г.Зәйнашеваның туган якка багышланган шигырьләр	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Туган ил турындагы шигырьләрне уку, чагыштыру; строфалар тәртибен ачыклау, кабатланып килгән юлларны табу, дәреслектә бирелгән биремнәр белән эшләү		Туган җиребезнең матурлыгын күреп, иң кадерле җир икәнен аңлау	Тыңлаган әсәрләр буенча сораулар бирә белү; татар әдәбиятын рус әдәбияты белән бәйләп, уртак проблемаларны үзләштерә белү; фикер агышлары төрле булганда, бер фикергә килә белү	Э.Шәрифуллина һәм Г.Зәйнәшевалар ның шигырьләре белән танышу; туган як төшенчәсен аңлау		
54	Н.Мадьяров. "Сиңа кайттым, гүзәл туган җирем" шигыре	Рефлексия дәресе	Авторның биографиясен уку һәм нинди һөнәр кешеләре булып эшләвен ачыклау; шигырьдән кабатланып килгән юлларны, эндәшләрне табу;		Туган җиребезнең матурлыгын күрә белергә өйрәнү	Сәнгатьле укый белү; тел-сурәтләү чаралары таба белү; әдәбиятны рәсем сәнгате белән бәйләп, матурлыкны таный белү; үз	Н.Мадьяровның тормыш юлы турында мәгълүмат алу; "Сиңа кайттым, гүзәл туган җирем"шигыре, И.Шишкинның		

			риторик эндәшне ачыклау			хезмәтеңне бәяли белү	"Яңгыр алдыннан" картинасы белән танышу		
55	С.Хәким. "Бер горурлык хисе", "Башка берни	Рефлексия дәресе	Текстны сәнгатьле уку, шигырь ахырындагы сорауларга җавап бирү; элекке һәм хәзерге Татарстан турында чагыштырып сөйләү		Туган җиребез белән горурлана алу; әхлак нормаларын, җәмгыятьтә яшәү кагыйдәләрен аңлау	Мөстәкыль фикер йөртә белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәм үз позицияңне нигезли белү; иң мөһим мәгълүматны аерып ала белү	С.Хәкимнең тормыш юлы һәм иҗаты турындабелеш мә алу, "Бер горурлык хисе", "Башка берни дә кирәкми" шигырьләрен анализлау, лирик герой, строфа төшенчәләрен аңлау		
56	Ф.Садриев. "Тургай ни дип җырлый?" әсәре	Яңа белемнәрне ачу дәресе	Әсәр белән картина өстендә эшләү; уртаклыкларны табу		Күчмә кошларны сакларга кирәклеген, Аларның кеше тормышында гы ролен аңлау	Бәхәсләшә, әдәбиятны экология предметы белән бәйләп, табигать турында күзаллау формалаштыра белү; укылган әсәр буенча сораулар бирә белү	Ф.Садриевның "Тургай ни дип җырлый?" әсәре укып анализлау		
57	Р.Вәлиева. "Табигать	Үстерелеш л е эзләнү	Китап күргәзмәсен	Иҗади эш яклау.	Табигатьне саклау, аның кеше	Укытучысөйләм ен	Р.Вәлиеваның тормышы,		

	баласына" шигыре	дәресе	карау; шигырьне укып, ритм, рифмасын табу; кызыл китапка кертелгән үсемлекләр турында сөйләшү		тормышындагы ролен аңлау	тыңлый һәм аңлый белү; дәреснеңтемасын, максатын формалаштыра белү	иҗаты турында кыскача белешмә алу; "Табигать баласына" шигырен анализлау		
58	М.Әгъләмов. "Матурлык минем белән" шигыре	Үстерелешл е эзләнү дәресе	Шигырьне строфа-лап уку, кабатланып килгән юлларны тикшерү; мини-сочинение язу		Матурлыкның һәрчак янәшәдә булуын, аны күрә белергә, саклый белергә кирәклеген аңлау, сүз сәнгатенең кыйммәтен күрә белү	Үзеңә кирәкле мәгълүматны төрле чыганаклардан туплый белү; сәнгатьле укый белү	М.Әгъләмовның тормышы, иҗаты турында кыскача белешмә алу; "Матурлык минем белән" шигырен укып анализлау		
59	Туган як турында - шагыйрьләр	Рефлексия дәресе	Шигырьләрне укып анализлау; текст ахырындагы биремнәрне үтәү; тема буенча өйрәнгән шигырьләрне кабатлау, исемнәрен, авторларын язып алу		Туган якның матурлыгын тоя, аңлый белү; туган җиребезнең иң кадерле җир икәнен аңлау	Максатка ирешү юлларын билгели белү; иптәшләрең алдында төрле темаларга чыгыш ясый белү; укылган, тыңланган әсәрләр буенча сораулар, аларга җаваплар бирә белү	Г.Афзал, Р.Вәлиевның шигырьләре белән танышу		
60	**Б.С.Ү.** Шишкин наратлары	Рефлексия дәресе	Шигырь һәм картина өстендә эшләү; тест эшләү	Тест	Туган якның матурлыгын тоя, аңлый белү; туган җиребезнең иң	Үзләштерелгән һәм ныгытырга кирәк булган материалны	К.Сибгатуллинның "Шишкин наратлары" шигыре,		

					кадерле җир икәнен аңлау	билгели белү; диалогик һәм монологик сөйләм төзи белү; үзбәя	И.Шишкинның "Нарат урманы" картинасы белән танышу		
Тәрҗемә әсәрләр									
61	А.Платонов. "Ягъфәр бабай" әсәре	Яңа белемнәр ачу дәресе	Дәреслектән автор турындагы юлларны уку; әсәрне уку; сүзлек белән эшләү; план төзү, эчтәлек сөйләү		Сугыш вакытында тылдагы авырхезмәт, җимереклекләр, эшләргә кеше юклыктан җыелмаган иген кырлары, өлкәннәр тормышы авырлыкларын аңлау, хөрмәт хисе булдыру	Өстәмә белем чыганакларынна н язучының тормышын һәм иҗатын белү; геройларны тасвирлап сөйли белү; диалогик сөйләм төзи белү	А.Платоновны ң "Ягъфәр бабай" хикәясенең тәрҗемәсе белән танышу		
62	Дж.Родари. "Әбинең кошчыклары" хикәясе	Яңа белемнәр ачу дәресе	Текстны уку, дәреслектә бирелгән сораулар буенча эшләү		Өлкәннәр кадерен, гаилә кыйммәтен аңлау	Әсәр буенча сораулар төзи белү; сүзлек белән эшли белү; укыганны гомумиләштереп , нәтиҗә ясый белү	Дж.Родариның "Әбинең кошчыклары" хикәясен укып анализлау		
63	А.Экзюпери. "Нәни принц" әсәре **(сыйныфтан тыш уку)**	Яңа белемнәр ачу дәресе	Әсәр өстендә эшләү, мөстәкыйль эш эшләү	Мөстә-кыйль эш	Тормышта хыяллана белүнең, белемнең кирәклеген аңлау	Сүзлек белән эшли белү; бирелгән темага әңгәмә кора белү; мөстәкыйль рәвештә дәреснең максатларын	А.Экзюперины ң "Нәни принц" әсәрен өйрәнү		

						формалаштыра белү			
Шагыйрь һәм язучылар иҗатында юмор									
64	А.Гыймадиев хикәяләре	Гомуммето - дологик юнәлешле дәрес	Хикәяләрне уку; интернет-сүзлек белән эшләү; хикәяләрдә юморны табу		Тормышта юмор белән яшәү җиңелрәк, кызыклырак икәнлегенә төшенү	Диалог төзи, әңгәмә кора белү; кирәкле мәгълүматны табып, анализлый белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәм	А.Гыймадиев хикәяләре белән танышу; юмор төшенчәсен аңлау		
65	А.Гыймадиев хикәяләре	Гомуммето - дологик юнәлешле дәрес	Хикәяләрне уку; интернет-сүзлек белән эшләү; хикәяләрдә юморны табу		Тормышта юмор белән яшәү җиңелрәк, кызыклырак икәнлегенә төшенү	Диалог төзи, әңгәмә кора белү; кирәкле мәгълүматны табып, анализлый белү; төрле фикерләрне исәпкә алу һәмүз позицияңне нигезли белү	А.Гыймадиев хикәяләре белән танышу; юмор төшенчәсен аңлау		
66	Шәүкәт Галиев шигырьләре	Гомуммето - дологик юнәлешле дәрес	Шигырьләрне уку, юмор бирелгән урыннарны табып уку, фикер алышу; "Татар исемнәре ни сөйли?" китабыннан "гәүһәр" сүзенең мәгънәсен эзләп табу		Хезмәтнең кирәклеген, тормыштагы ролен аңлау	Тыңлаган әсәрләр буенча сораулар бирә белү; үз фикереңне кыскача әйтеп бирә белү; белешмә материаллар белән эшли белү	Шәүкәт Галиев шигырьләрен укып анализлау		

67	Л.Лерон. "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясе, "Песи булсаң иде" шигыре	Рефлексия дәресе	Әсәрләрне уку, әкият һәм чынбарлык элементларын табу; гиперболаларны эзләү; юмор элементларын табу; эпиграф төшенчәсен аңлату		Тормышта хыяллана белүнең,юморның кирәклеген аңлау	Күмәк эш вакытында, фикер агышлары төрле булганда, бер фикергә килә белү; үз фикерен тексттан өземтәләр китереп дәлилли белү; шигъри кабатлап сөйләүнең төрле төрләрен куллана белү; әкият һәм чынбарлык элементларын табып, чагыштыра белү	Л.Леронның "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясен, "Песи булсаң иде" шигырен укып анализлау; эпиграф төшенчәсен аңлау		
68	Л.Лерон. "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясе, "Песи булсаң иде" шигыре	Рефлексия дәресе	Әсәрләрне уку, әкият һәм чынбарлык элементларын табу; гиперболаларны эзләү; юмор элементларын табу; эпиграф төшенчәсен аңлату		Тормышта хыяллана белүнең,юморның кирәклегенаңлау	Күмәк эш вакытында, фикер агышлары төрле булганда, бер фикергә килә белү; үз фикерен тексттан өземтәләр китереп дәлилли белү; шигъри кабатлап сөйләүнең төрле төрләрен куллана белү;	Л.Леронның "Зөһрә кыз - безнең авылдан" хикәясен, "Песи булсаң иде" шигырен укып анализлау; эпиграф төшенчәсен аңлау		

						әкият һәм чынбарлык элементларын табып, чагыштыра белү			
69	Р.Миңнуллин, Р.Корбан иҗатларында юмор	Рефлексия дәресе	Шигырьләрне уку, иң оста укучыны билгеләү; сораулар өстендә эшләү		Тормышта хыяллана белүнең,юморның кирәклегенаңлау	Мөстәкыйль фикер йөртә белү; сүзлек белән эшли алу; мөстәкыйль рәвештәдәреснең проблемасын формалаштыра белү; шигъри кабатлап сөйләүнең төрле төрләрен куллана белү	Р.Миңнуллин, Р.Корбан иҗатлары белән танышу; юмор төшенчәсен аңлау		
70	Ел буе үткәннәрне йомгаклау. Ф.Яруллин. "Җыр калдырыйк" шигыре	Кабатлау-йомгаклау дәресе	Укучылар үзләре иҗат иткән әсәрләрне уку; Ф .Яруллинның "Җыр калдырыйк" шигырен уку; тест эшләү	Тест	Татар әдәбиятының укучы тормышындагы ролен, яшәешне бизәвен аңлау	Иптәшләреңнең җавапларын бәяли белү; максатка ирешү юлларын билгели белү; активлыкка, мөстәкыйль фикер йөртүгә, акыл эшчәнлегенә өйрәнә белү	Ф.Яруллинның "Җыр калдырыйк" шигырен өйрәнү		